

סילבוס - תוכנית הוראה לקורס
מבוא לספרות הרבנית
ד"ר אהרן ארנד | המחלקה לתלמוד
Introduction to Rabbinic Literature | 09-1663-01

שיעור (פרונטלי)	סוג הקורס:
2	היקף נ"ז:
תשפ"ו	שנת לימודים:
ב'	סמסטר:
ג' 18:00	יום ושעה:
חמישי 12:00	שעת קבלה:
ahrenda@biu.ac.il	מייל מרצה:
/https://lemida.biu.ac.il	קישור לאתר למדה:

תיאור הקורס ומטרות למידה

תקציר הקורס

בקורס זה נציג בפני הלומדים ספרי ההלכה מרכזיים בעולם היהודי. הקורס יעסוק בהיסטוריה של הספרות ההלכתית, בהתפתחותה ובמבנה הפנימי של הספרים. עיקר הדיון יהיה בספרות ההלכה, אך גם ניתן הדעת לספרות מוני המצוות, לספרות המנהג ולספרות התקנות. המשתתפים יעמיקו בנושאים מרכזיים ויקבלו כלים לניתוח ולהבנה של הפסיקה ההלכתית לדורותיה.

מטרות/תוצרי הלמידה

ידע

1. הלומדים יכירו לעומק ספרי הלכה מרכזיים לאורך הדורות ויבינו את תפקידם בעיצוב ההלכה.
2. הלומדים יבינו את ההתפתחות ההיסטורית של ספרות ההלכה והשפעתה על המסורת היהודית.
3. הלומדים יכירו את עולם המנהג וספרות המנהג, ספרות מוני המצוות והתקנות לאורך הדורות.

מיומנויות

1. הלומדים יוכלו לנתח פסקי הלכה ודינים שונים לאור הרקע שקיבלו במהלך הקורס.
2. הלומדים ידעו כיצד להבין את מקורות ההלכה.
3. הלומדים יפתחו חשיבה ביקורתית בעת קריאת ספרי הלכה.

ערכים

1. הלומדים יזדהו עם עולם ההלכה לאור הבנת התפתחותו וישאפו להתקרב להקפדה על קיומה.

למידה פעילה - תכנון מהלך השיעורים:

מס' השיעור	נושא השיעור	למידה פעילה	קריאה נדרשת	הערכה תהליכית/מעצבת
1	ספרות הגאונים		מקורות 4, 7	מסכתות קטנות, שאלות, בה"ג, מונוגרפיות
2	הלכות הרי"ף		מקור 13	
3-4	משנה תורה ופרשניו		מקור 10	
5	ארבעה טורים		מקורות 9-8	
6	בית יוסף ושלחן ערוך		מקור 14	
7-8	המצוות וספרות מוני המצוות		מקור 5	
9	ספרות התקנות		מקור 6	
10-11	ספרות ההלכה במאות י"ח-י"ט		מקור 12	שו"ע הרב, חיי אדם, קיצור שו"ע, בן איש חי
12	ספרות ההלכה במאות הכ"א	קבוצתי	מקור 11	ערוך השולחן, משנה ברורה, כף החיים, ילקוט יוסף, פניני הלכה
13	ספרות המנהגים		מקור 15	ספרי מנהג קדומים, מהרי"ל, ספרות מאוחרת, מנהגים בספרי נוצרים
14	ספרות ההלכה לחייל	קבוצתי	מקור 1	ממחנה ישראל עד ספרי ימינו

(בקורס שנתי, יש להוסיף את המפגשים הנוספים)

*ייתכנו שינויים בסילבוס בהתאם לקצב ההתקדמות ואפקטיביות הלמידה

ציון סופי

תיאור התוצר	משקל בציון הסופי
מבחן על החומר הנלמד	90% מהציון הסופי
מטלה	10% מהציון הסופי

דרישות הקורס

השתתפות בשיעורים, הבאת חוברת הקורס להרצאות, הכנת המטלות. תלמיד שלא ישתתף ברוב השיעורים לא יוכל לגשת לבחינה שבסוף הקורס.

דרישות קדם

יכולת קריאה בספרות התורה שבעל פה.

ביבליוגרפיה:

- 1 א' אדרעי, 'מלחמה', "הלכה" וגאולה: הצבא והמלחמה בהגותו ההלכתית של הרב שלמה גורן, קתדרה, 125 (תשס"ח), עמ' 119-148
- 2 א"א אורבך, 'מדרכי הקודיפיקציה על ספר הטורים לר"י ברבי אשר', מחקרים במדעי היהדות, ירושלים תשנ"ח, עמ' 352-365
- 3 מ' אלון, המשפט העברי, ירושלים תשמ"ח, עמ' 938-1280
- 4 ש' אסף, תקופת הגאונים וספרותה, ירושלים תשכ"ז
- 5 א' בוכמן, 'סדר המצוות לספר המצוות של הרמב"ם', חקירה, 14 (2012), עמ' כא-לט
- 6 מ' בניהו, 'ספרי תקנות ומנהגים של ירושלים', קרית ספר, כב (תש"ה), עמ' 262-265
- 7 י' ברודי, צוהר לספרות הגאונים, ישראל 1988, עמ' 44-55, 81-94, 112-124, 146-158
- 8 י"ד גלינסקי, ארבעה טורים והספרות ההלכתית של ספרד במאה ה-14, דיסרטציה, בר אילן, תשנ"ט
- 9 י"ד גלינסקי, 'על תפוצת "ארבעה טורים" לר' יעקב בן הרא"ש מזמן כתיבתו ועד לסוף המאה ה-15', סידרא, יט, עמ' 25-45
- 10 י' טברסקי, הלכה והגות: קווי יסוד במשנתו של הרמב"ם, תל אביב תשמ"ו, א, עמ' 207-209, 228-224
- 11 ב' לאו, ממרן עד מרן: משנתו ההלכתית של הרב עובדיה יוסף, תל אביב 2005, עמ' 248-254
- 12 מ' מאיר, הרב אברהם דאנציג: כתביו והכתבים שבאו בעקבותיהם, עבודת גמר, אוניברסיטת בר אילן, תש"ס
- 13 י' פרנצוס, 'עיונים בהלכות הרי"ף', סיני, פג (תשל"ח), עמ' 97-104
- 14 א' שוחטמן, 'על הסתירות ב"שולחן ערוך" ועל מהותו של החיבור ומטרותיו', אסופות, ג (תשמ"ט), עמ' שכג-שכט
- 15 ד' שפרבר, מנהגי ישראל, א, ירושלים תשמ"ט, עמ' ט-יט